

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windenergie A16, provincie Noord-Brabant

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

28 augustus 2018 / projectnummer: 3142

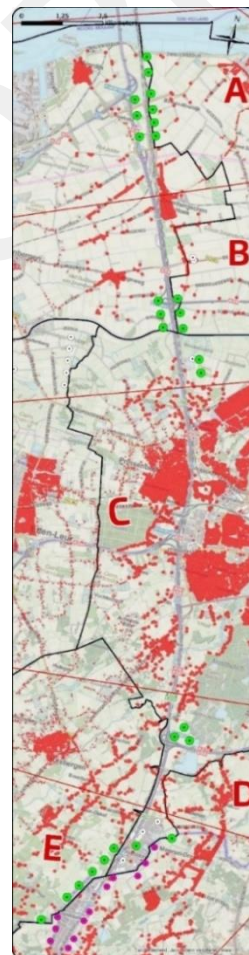
1. Beoordeling van het milieueffectrapport (MER)

De provincie Noord-Brabant en de gemeenten Moerdijk, Drimmelen, Breda en Zundert hebben afgesproken dat er een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) wordt opgesteld om windturbines in de zone langs de A16 mogelijk te maken. Dit vloeit voort uit het bod van de regio West-Brabant om uiterlijk in 2020 200 MW windenergie te realiseren, waarvan 100 MW langs de A16. Het bod van de regio levert een bijdrage aan de landelijke doelstelling van 6.000 MW windenergie op land in 2020. Voor de besluitvorming over het Inpassingsplan en de benodigde vergunningen wordt een m.e.r.-procedure doorlopen en is een MER opgesteld. De provincie Noord-Brabant heeft de Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie'¹) gevraagd de juistheid en de volledigheid van de informatie in het MER te beoordelen.

Wat laat het MER zien?

In het MER is voor 11 verschillende opstellingsvarianten onderzocht wat de gevolgen zijn voor geluidhinder, slagschaduw, veiligheid, landschap, cultuurhistorie, archeologie, natuur en energieopbrengst. Op basis van een combinatie van verschillende opstellingsvarianten is een voorkeuralternatief vastgesteld. Daarbij is gezocht naar de beste locaties voor windenergie met de minste effecten op leefklimaat, landschap en natuur. Het beperken van de effecten op direct omwonenden en woonkernen (met name geluidhinder) is daarbij het leidende principe geweest. Door de windturbines te concentreren rondom de verkeersknooppunten ontstaan ruime landschappelijke 'vides' tussen verschillende turbineconcentraties. De woonkernen bevinden zich in deze vides.

Figuur: Het voorkeursalternatief met de ligging van de windturbines (groene stippen) langs de A16. Woningen/woonkernen zijn in rood weergegeven.

¹ De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer 3142 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

Is het MER inhoudelijk compleet en van voldoende kwaliteit?

Het MER bevat goede informatie over de milieugevolgen van de verschillende opstellingsvarianten. Vooral de beschrijvingen van de gevolgen voor het leefklimaat en landschap acht de Commissie van uitstekende kwaliteit. **De Commissie is van oordeel dat op één onderdeel nog informatie ontbreekt om het milieubelang voldoende te kunnen meewegen bij de besluitvorming.** Nog onvoldoende is aangegeven welke maatregelen nodig zijn om negatieve effecten voor vogels en vleermuizen te voorkomen. Mogelijk dat ook nog nagegaan moet worden welke maatregelen nodig zijn om bij woningen in het plangebied voor het Logistiek Park Moerdijk te kunnen voldoen aan de normen voor geluid en slagschaduw. In hoofdstuk 2 van dit advies licht de Commissie dit toe en doet zij enkele aanbevelingen voor de verdere besluitvorming.

Hoe beoordeeld de Commissie het digitale MER?

Om het MER voor iedereen beter toegankelijk en leesbaar te maken, heeft de provincie Noord-Brabant, naast een pdf-versie, ook een digitaal (interactief) MER ter beschikking gesteld. De Commissie is van oordeel dat het op deze manier presenteren van de informatie het MER beter toegankelijk en leesbaar maakt. In hoofdstuk 3 van dit advies licht de Commissie dit toe en doet zij aanbevelingen voor verdere ontwikkeling.

2. Toelichting op de inhoudelijke beoordeling

2.1 Effecten op de natuur

In het MER wordt gedetailleerd ingegaan op de gevolgen voor beschermde natuurgebieden en beschermde soorten.² De windturbines leiden in de gebruiksfase tot aanvaringsslachtoffers onder vogels en vleermuizen. Dit valt onder de verboden van de Wet natuurbescherming. Een ontheffing van deze verboden is daarmee nodig, die onder voorwaarden door Gedeputeerde Staten verleend kan worden. De belangrijkste voorwaarde is dat gewaarborgd is dat er geen afbreuk is van de gunstige staat van instandhouding.

Vogels

Bij vogels wordt in het MER terecht aangegeven³ dat de te verwachten aanvaringsslachtoffers nog naar vogelsoort gespecificeerd moeten worden om te kunnen beoordelen of verslechtering van de staat van instandhouding is uitgesloten⁴. Het MER bevat die informatie nog niet. Daarnaast ontbreekt informatie over de mitigerende maatregelen die eventueel nodig zijn om verslechtering te voorkomen. Die noodzaak zal afhangen van de nadere soortspecifieke informatie, waar relevant ook in samenhang met aantasting leefgebied. In dit verband wijst de Commissie op de mogelijke gevolgen voor de Grutto in Rooskendonk die met 'vele tientallen'

² In de toelichting op het PIP (paragraaf 5.4.3) wordt melding gemaakt dat er ten behoeve van de besluiten over de natuurvergunningen en -ontheffingen in het voorjaar van 2018 aanvullend veldonderzoek is uitgevoerd. Aangegeven is dat de resultaten daarvan zullen worden verwerkt in een ontwerp van de natuurvergunningen en -ontheffingen die in de zomer van 2018 gepubliceerd worden. Het is in ieder geval nodig dat voldoende zekerheid wordt verkregen dat het plan geen afbreuk doet aan de te behouden/bereiken gunstige staat van instandhouding van vogels en vleermuizen.

³ Zie Deelrapport natuur, pagina 110 en 128.

⁴ Zie ook zienswijze van de West Brabantse Vogelwerkgroep waarin Zearend en Visarend als kwetsbare soorten worden genoemd.

in dit plangebied aanwezig is.⁵ De Commissie verwacht dat hiervoor bestaande en elders al veel toegepaste mitigerende maatregelen beschikbaar zijn, bijvoorbeeld een (al dan niet tijdelijke) stilstandvoorziening voor een of meer turbines op gevoelige locaties.

5 **Vleermuizen**

In het MER is aangegeven dat gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding van vleermuizen niet kunnen worden uitgesloten, zodat een stilstandvoorziening in overweging wordt gegeven.⁶ De Commissie constateert dat dergelijke (eventueel) benodigde mitigerende maatregelen (nog) niet zijn uitgewerkt en geborgd, waardoor onduidelijk is wat dit betekent voor de haalbaarheid van het voornemen. Ze verwacht wel dat het aantal vleermuislachtoffers met een stilstandvoorziening sterk gereduceerd kan worden waarmee ontoelaatbare populatie-effecten kunnen worden uitgesloten.

15 De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER inzicht te geven in de (effectiviteit van) mitigerende maatregelen nodig om verslechtering van de staat van instandhouding van vogels en vleermuizen te voorkomen.

2.2 **Geluidhinder**

De gemeente Moerdijk stelt in haar zienswijze dat het Inpassingsplan voor het Logistiek Park Moerdijk (LPM) nog niet onherroepelijk is en dat daarom de woningen binnen het plangebied van het LPM moeten worden meegenomen in de berekeningen ten aanzien van geluid en slagschaduw. In het MER is er van uitgegaan dat de woningen zullen worden geamoveerd. De Commissie signaleert dat de woningen binnen de 47 dB-contour en 5,6 uren-slagschaduw-contour liggen en derhalve maatgevend zijn voor de eventueel te nemen mitigerende maatregelen.

25 De Commissie adviseert daarom, in het geval het Inpassingsplan voor het LPM nog niet onherroepelijk is ten tijde van de besluitvorming over het Inpassingsplan Windenergie A16 en de daarvoor benodigde vergunningen, in een aanvulling op het MER aan te geven welke mitigerende maatregelen nodig zijn om bij de betreffende woningen te kunnen voldoen aan de normen voor geluid en slagschaduw.

2.3 **Monitoring en evaluatie**

In het MER is aangegeven dat de effecten van de windturbines kunnen worden getoetst in het kader van de vergunningverlening en na realisatie van de windturbines, bijvoorbeeld op basis van een handhaafverzoek. De Commissie wijst in dit verband op de verplichting tot evaluatie van het MER zoals opgenomen in artikel 7.39 t/m 7.42 van de Wet milieubeheer. Het MER bevat geen informatie over de wijze van monitoring en evaluatie. Voorts acht de Commissie voorstelbaar dat monitoring van het aantal aanvaringslachtoffers onder vogels en

⁵ Zie Deelrapport natuur (pagina 83). Ook de West Brabantse Vogelwerkgroep wijst op het risico voor de staat van instandhouding van weidevogels bij Rooskensdonk.

⁶ Zie MER (pagina 138) en Deelrapport natuur (pagina's 111 en 128).

vleermuizen nodig kan zijn om te bepalen of (en zo ja, waar) mitigerende maatregelen moeten worden ingezet of aangepast.⁷

5 Beschrijf ten behoeve van de verdere besluitvorming op welke wijze na realisering van de windturbines de daadwerkelijke effecten worden gemonitord en geëvalueerd. Geef aan welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn als (project-)doelen en grenswaarden in de praktijk niet gehaald worden.

2.4 Totstandkoming voorkeursalternatief (VKA)

10 In het MER is aangegeven dat bij de trechtering van de 11 onderzochte opstellingsvarianten naar het VKA het milieu een belangrijke rol heeft gespeeld. In het VKA zijn onderdelen uit de 11 onderzochte opstellingsvarianten gecombineerd. Daarbij is gezocht naar de beste locaties voor windenergie met de minste effecten op mens en natuur. Het beperken van de effecten op omwonenden en woonkernen is als leidend principe gehanteerd en het milieuthema 'geluid' heeft daarbij een doorslaggevende rol gespeeld. Het VKA heeft minder geluidbelaste
15 woningen tot gevolg dan elk van de 11 onderzochte opstellingsvarianten.

20 Welke onderdelen uit de verschillende opstellingsvarianten in het VKA zijn overgenomen en welke niet, en waarom, is niet helder in het MER aangegeven. Hoewel de Commissie geen aanwijzingen heeft dat hierdoor mogelijkheden voor verdere verbetering zijn gemist, adviseert zij ten behoeve van de verdere besluitvorming nog duidelijk te maken welke (milieu-) overwegingen ten grondslag hebben gelegen aan het wel of niet overnemen van specifieke onderdelen van de 11 inrichtingsvarianten in het VKA.⁸

3. Toelichting op de beoordeling van het digitale MER

25 De provincie Noord-Brabant heeft, naast een pdf-versie, ook een digitaal (interactief) MER ter beschikking gesteld. Dit digitale MER kent 3 verschillende ingangen:

- Allereerst is er de ingang '*Samenvatting van het MER*'. Na de samenvatting is elk hoofdstuk van het MER voorzien van een pagina met beknopte weergave. Voor meer informatie over een bepaald onderwerp kan doorgeklikt worden naar de pagina met verdieping;
- Via een tweede ingang kan relevante informatie over '*Het voorkeursalternatief (VKA) op kaart*' ingezien worden.
- De derde ingang biedt de mogelijkheid te zien '*Welke effecten per woning maximaal te verwachten zijn als gevolg van het VKA*'. Door op een woning op de kaart aan te klikken, komt in beeld wat de geluid- en/of slagschaduwbelasting maximaal kan worden.

35 De Commissie is van oordeel dat het digitale MER de informatie voor met name de minder ingevoerde lezer beter toegankelijk en leesbaar maakt. De visualisaties zijn overzichtelijk. Goed wordt aangesloten op de specifieke informatiebehoefte van de verschillende gebruikers van

---

⁷ Ook in de zienswijze van IVN Vogel- en Natuurbescherming Etten-Leur en omstreken wordt hierop gewezen.

⁸ Geef aan in hoeverre de opstellings-/ordeningsprincipes die beschreven zijn in de beeldkwaliteitsvisie doorwerken in het VKA of juist niet, en ook de achtergrond van de verschillende turbineconfiguraties bij de verschillende verkeersknooppunten.

het MER. Hierdoor kan de lezer snel bij de informatie komen waarin deze is geïnteresseerd en ook het gewenste detailniveau opzoeken.

Verdere verbetering is mogelijk door:

- 5 • ook de bijlagen en andere (achtergrond-)documenten zoals het convenant en de nota die ingaat op de zienswijzen op vergelijkbare wijze toegankelijk te maken. Daarvoor moet de lezer nu naar de downloadpagina;
- 10 • duidelijk te maken welke informatie de lezer precies in de bijlagen kan verwachten. Deze wordt op dit moment niet goed in staat gesteld om te beoordelen of die verder moet of kan zoeken;
- bij de gegevens over geluidbelasting per woning ook het referentieniveau aan te geven. Hiermee kan de (extra) geluidbelasting in perspectief geplaatst worden;
- 15 • bij beoordelingen van alternatieven via plusjes en minnetjes de mogelijkheid te geven deze aan te klikken waarmee informatie zichtbaar wordt die bepalend is geweest voor de betreffende beoordeling.

20 Op de website met het digitale MER is aangegeven dat er tijdens de zienswijzeperiode geen wijzigingen in het MER zullen plaatsvinden. Eventuele wijzigingen als gevolg van de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. kunnen er in een latere fase wijzigingen plaatsvinden, zo staat vermeld. De Commissie vraagt speciale aandacht voor goed versiebeheer van de digitale informatie, zodat later helder is welke informatie precies ten grondslag heeft gelegen aan de terinzagelegging en advies van de Commissie m.e.r., en later ook bij vaststelling van het PIP en de vergunningen/ontheffingen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Op onze website vindt u meer informatie over de [werkwijze](#) van de Commissie.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Peter van der Boom

Geert Draaijers (secretaris)

Kees Linse (voorzitter)

Caspar Slijpen

Rob Vogel

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Provinciaal Inpassingsplan en diverse vergunningen.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het om de activiteit D22.1. Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Er is een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag

Provinciale Staten van Noord-Brabant voor het Inpassingsplan en Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant voor de benodigde vergunningen.

Initiatiefnemer

De provincie Noord-Brabant.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Alle zienswijzen en adviezen die de Commissie van het bevoegd heeft ontvangen, heeft ze gelezen en in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3142](#) in te vullen in het zoekvak.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

